

Veliki fiskalni stimulans još prevelik korak za Europu

Kategorija: GOSPODARSTVOAžurirano: Četvrtak, 26 Rujan 2019 07:37
Objavljeno: Četvrtak, 26 Rujan 2019 07:37

Vlade članica eurozone, zabrinute zbog najlošijih globalnih gospodarskih izgleda u zadnjih deset godina te potaknute biračkim tijelima, koja još osjećaju bolne posljedice višegodišnje štednje, počele su povećavati državnu potrošnju ne bi li potaknule gospodarski rast i inflaciju, no daleko je to od velikih investicijskih programa nalik "New Dealu".

Ne treba očekivati čak niti fiskalnu injekciju koju zagovara dosadašnji predsjednik Europske središnje banke (ECB) Mario Draghi, barem dok se situacija ozbiljnije ne pogorša, piše Reuters u analizi.

"Počelo se govoriti o fiskalnom stimulanu, ali nema dramatičnog skoka naprijed", rekao je Philippe Legrain, savjetnik Europske komisije za vrijeme europske dužničke krize 2009. i autor knjige "Europsko proljeće", u kojoj analizira europske gospodarske probleme. "Za sada nema osjećaja hitnosti. To bi se moglo dogoditi kada eurozona uđe u recesiju."

Ekonomisti smatraju da postoji 25 posto izgleda da eurozona uđe u recesiju u idućoj godini. Mogućnost brexita bez sporazuma o razdruživanju u tjednima ili mjesecima koji dolaze također bi trebala dati povoda za razmišljanje u 19 članica eurozone.

Zagovornici politika koje potiču gospodarski rast polažu nade u to da će francuski predsjednik Emmanuel Macron postati vodeći europski političar i da će nova predsjednica Europske središnje banke Christine Lagarde intenzivnije od Draghija lobirati pri sjevernoeuropskim vladama da se dopusti veća potrošnja.

Europski odgovor na krizu prije deset godina - dugogodišnja štednja u kombinaciji s golemim stimulanima središnje banke i još nedovršenim reformama bankarskog sektora - spasio je euro, ali rast mnogih europskih gospodarstava pritom je zamro. Rast u eurozoni iznosio je u drugom kvartalu 2019. svega 0,2 posto.

I dok je stimulativni program ECB-a u vrijednosti od 2,6 bilijuna eura možda pridonio svojevrsnom postkriznom oporavku, veliki rezovi državne potrošnje, smatra se, pridonijeli su sve većem siromaštvu i urušavanju europske socijalne države. Neugodno iznenađene jačanjem protusistemskih stranaka širom kontinenta i usporavanjem njemačkog gospodarstva, najjačeg u Europi, koje se nalazi na samom rubu recesije, vlade u eurozoni počele su djelovati.

S obzirom na to da istječu posljednji mjeseci vladavine njemačke kancelarke Angele Merkel, političari u Berlinu prvi put nakon puno godina javno dovode u pitanje samonametnuto pravilo o uravnoteženom proračunu i razmatraju kako bi mogli povećati izvanproračunsku potrošnju.

Najavljujući prvi proračun otkako su prošle godine počeli prosvjedi "žutih prsluka", francuska vlada je prošli tjedan objavila da 2020. planira smanjiti porezni teret za kućanstva za 9,3 milijarda eura te još daleko više u idućih pet godina, za ukupno 27 milijarda eura. Usporedbe radi, smanjenje poreznog opterećenja za francuske porezne obveznike iznosilo je 2018. samo 1,1 milijardi eura. Najavila je također odgodu nekih ranijih obećanja koja se odnose na smanjenje javnog duga.

"Prioritet u ovome trenutku je da se odgovori na potpuno opravdan bijes onih koji ne mogu spojiti kraj s krajem", rekao je ministar za proračun Gerald Darmanin za dnevnik Le Parisien.

Još više pozornosti privlači nedavna najava Nizozemske da će povećati potrošnju za zdravstvo i stanovanje. Iduće godine pokrenut će, najavljuje, ambiciozni nacionalni investicijski fond.

Nova talijanska vlada signalizirala je, pak, da će proračun za 2020. biti ekspanzionistički i nastavlja raditi na prikupljanju potpore za svoju kampanju da se promijeni fokus europskih proračunskih pravila na poticanje rasta.

Analitičari napominju da su rekordno niski troškovi zaduživanja i uštede na kamatama za otplatu dugova otvorili državama članicama eurozone prostor za javnu potrošnju od gotovo 140 milijarda eura do kraja 2021. Koliko je to zapravo, govori podatak da Njemačka, primjerice, treba javne investicije u iznosu od 138 milijarda eura, po procjenama njemačke razvojne banke KfW.

No unatoč tomu još nema čvrstih dokaza da se događa dalekosežni preokret.

Pusti snovi

Njemačka kancelarka Angela Merkel imala je priliku iskoristiti zabrinutost domaće javnosti zbog klimatskih promjena kao izgovor za novo zaduživanje kako bi preorijentirala gospodarstvo u 'zelenom' smjeru i injektirala određene kratkoročne stimulanse.

No predstavljeni plan, koji predviđa nove mjere u vrijednosti od 50 milijarda eura, u paketu koji je neutralan u proračunskom smislu i odnosi se na razdoblje od četiri godine, slabiji je nego što su neki očekivali.

"Mislimo da će bilo kakav poticaj potražnji biti preslab da bi se nešto bitnije promijenilo kada je riječ o izgledima za kratkoročni rast u eurozoni u cjelini", ocijenio je Andrew Kenningham iz londonske konzultantske kuće za ekonomska istraživanja "Capital Economics" u članku pod naslovom "Pusti snovi o njemačkoj fiskalnoj politici".

Ocijenio je da je paket mjera daleko slabiji od stimulansa koalicije kancelarke Merkel iz 2009./10., koji je iznosio 1,5 posto BDP-a.

Njemačka uz to razmatra i osnivanje neovisnih javnih agencija koje bi se mogle zaduživati radi investiranja u njemačko gospodarstvo, a da pritom ne dođu u sukob sa strogim nacionalnim pravilima o potrošnji.

Nadalje, premda su s velikim uzbuđenjem dočekana medijska izvješća da će nizozemska vlada uložiti 50 milijardi eura - 6 posto BDP-a - u predloženi investicijski fond, vlada naposljetku ipak nije navela nikakvu konkretnu brojku.

Ministri financija eurozone suglasili su se ovaj mjesec da fiskalna politika mora "imati ulogu" u zaustavljanju gospodarskog usporavanja, ali su jasno dali do znanja da ne planiraju nikakav koordinirani stimulans poput paketa dogovorenog 2008. nakon kolapsa Lehman Brothersa u vrijednosti od 200 milijarda eura.

Christian Odendahl iz Centra za europsku reformu rekao je kako se iz otpora zajedničkom

proračunu unutar eurozone jasno može zaključiti da postoji tek ograničena spremnost da se 'protrese' postojeći EU okvir.

Uz to, prijedlog Italije da 'zelene' investicije budu izuzete iz izračuna nacionalnog deficita u Bruxellesu je brzo odbačen, rekao je izvor upućen u to pitanje, dodajući da bilo kakva fleksibilnost ne bi bila veća od 0,25 postotnih bodova BDP-a kada je riječ o strukturnom deficitu.

"Nisam siguran da će revizija fiskalnih pravila daleko odmaknuti", rekao je Odendahl. "Politička dinamika u Europi nije se promijenila."

Neki vjeruju da bi se to moglo promijeniti kada bi Francuzi progurali svoje ideje.

Budući da se era njemačke kancelarke približava svome kraju, Macron bi se mogao pozicionirati kao de facto europski vođa, pa Francuska već gura ideju "pakta za rast" i otvoreno izražava zabrinutost zbog usporavanja njemačkog gospodarstva. Mnogi očekuju da će njegova sunarodnjakinja Lagarde glasnije od Draghija zahtijevati fiskalnu potporu kada preuzme dužnost na čelu ECB-a idući mjesec.

"Ona će morati učiniti puno više od obične monetarne politike da uvjeri vlade da igraju svoju ulogu", rekao je Legrain, savjetnik EK.

Fiskalna pravila

Europska komisija treba do kraja ove godine provesti reviziju europskih fiskalnih pravila, tzv. Pakta o stabilnosti i rastu. Pakt se počeo primjenjivati 1. siječnja 1999. i od tada je nekoliko puta revidiran, u smislu da su pravila i definicije postali nešto drugačiji, fleksibilniji.

Proračunski deficit država članica EU-a ne smije po tim pravilima prekoračiti tri posto BDP-a a dug 60 posto. Države su ujedno obavezne smanjivati strukturni deficit, koji isključuje jednokratne prihode i potrošnju i utjecaj poslovnog ciklusa, dok ne dosegnu uravnoteženi proračun ili višak. Države s dugom većim od 60 posto BDP-a moraju smanjivati iznos prekoračenja za jednu dvadesetinu godišnje, utvrđeno kao prosjek kroz razdoblje od tri godine. Primjenjuju i referentnu vrijednost za povećanje potrošnje kojom se ono ograničava na stope niže od potencijalnog gospodarskog rasta.

Europski fiskalni odbor (EFB), neovisno savjetodavno tijelo Europske komisije, predložio je ovaj mjesec radikalno pojednostavljenje tih pravila.

Nakon izmjena 2005., 2011. i 2013. pravila su, naime, postala tako složena da Komisija svake godine objavljuje priručnik od gotovo 100 stranica u kojem objašnjava kako funkcioniraju, uključujući i brojne izuzetke i iznimke.

(Hina)

Veliki fiskalni stimulans još prevelik korak za Europu

Kategorija: GOSPODARSTVOAžurirano: Četvrtak, 26 Rujan 2019 07:37
Objavljeno: Četvrtak, 26 Rujan 2019 07:37

